

Ember Mária

O Tannenbaum

Csak azon a nyáron jártam volna arra?... Nem is tudom. Hiszen vonaton nem egyszer keltem át a Prága és Drezda közti szakaszon, órákig álldogálva az ablakban, nem tudván betelni az Elba-völgy szépségével. Na nem, ez nem lesz jó így, egyetlen mondatba tömörítve. Itt, ezen a tájon minden sokkal, de sokkal bonyolultabb.

S azt sem tudom, hol kezdjem. Az első drezdai utamnál talán? A hatvanas évek közepén történhetett. Hálókocsijeggyel indultam útnak, tán este 9-kor, a Keletiből. (A háború vége óta Nyugat felé is a Keletiből indulnak a vonatok, nem értem, miért.) Hajnalban arra ébredtem, hogy benéz a Hold az ablakon. Valószínűtlen fényben kis házak fehér falpötyyei húztak el az üvegen, éjsötét háttérből villanva elő, sőt, a háttérük sötétebb volt, mint a levegő a magasban; dús, összefüggő erdők bontakoztak ki később a domboldalakon. Nem is tudtam volna aludni tovább, a folyó, amelyre csak akkor láttam le, amikor már pulóvert húzva odaálltam az ablakhoz, a folyó, amelynek fekete tömegén ezüst pászmák ringtak széltében, hosszában pedig a mi vonatunk aranyló ablaksora rohant végig rajta, a folyó, amelynek szélessége lenyűgöző volt még az éjszaka el-elváltató arányai közt is, már nem engedett többé visszafeküdni a kemény priccsre. „*Deutschland, ein Wintermärchen*” – mondtam magamnak: – Németország, téli mese.

Vagy ez már máskor volt? Amikor valóban téli tájon szelte ketté a vonat az éjszakát, s én már eleve meg sem próbáltam aludni, csak felpolcolt lábbal ültem és bámultam kifelé, lélekben előkészülve s örömmel nézve elébe a remélt téli tájnak, kis piros háztetőkkel a havas lejtőkön? Egy darabon, emlékszem, hóvihar kavargott, és a szürke égen még szürkébb felhőfecnik futottak versenyt velünk... Ám ez még nem volt Németország, ez még Észak-Csehország, „*Usti nad Labem*” olvastam egy állomásépületen, véletlenül tudtam, hogy ez Aussig an der Elbe, ki is született itt vagy halt meg talán?... Ez hát az a vidék, amelyet annyian s annyiszor vitattak el egymástól németek és csehek, határvidék, ahol Európa mindig kipróbálta minden erejét, kérlelhetetlenségét, épp így fenekedtek egymásra franciák és németek a Ruhr-vidéken, Saar-vidéken, megannyi gyönyörű tájon, itt, ide vonultak be Hitlerék elsőnek, ezt dobta oda nekik a naív Chamberlain, „*A békét hozom!*” – kiáltotta Münchenből hazatérve, miközben errefelé már német motorbiciklik felpörgött berregésére riadtak családok, s volt, ahol már rángatták is ki ágyából a családapát...

Szudéta-föld. Később, évtizedekkel később nyaralni voltam erre, egyedül érkeztem, betegségből lábadozóban, a séta jót tett, az éles, cseh középhegységi levegő úgyszintén, étvágyam lett, arcszínem. Elfeledkezhettem a magam bajáról mások sorsán töprengve: ácsorogtam a büszke, nagy paraszt-polgári ház előtt, amelynek homlokzatán még annyi év után sem törölték le a szelek, nem mosták el az esők a tulajdonos nevét, s a szót, hogy „*Restaurant*”, az ablakokon a külső fatáblák be voltak szögezve, nem lakott mögöttük senki vagy negyven éve már. Álltam egy kis patak hídján, nem messze körötte a szétszórt házikók is bedeszkázva vártak... ugyan kire?

Feljebb, a hegy gerincén erdő széle hívott. Nem látszott nehéz pályának; felsétáltam. Ám „az emberélet útjának felén” nem „sűrűn sötétlő erdőbe” jutottam. Hanem egy kísértet-tájr.

A fák teljesen lekopasztva, vázak csupán, nyújtogatták égnek a csonkjait. Első megdöbbenésemben azt hittem, erdőtűz pusztított itt, ám lángmarta ágakat, elszenesedett törzseket, villámsújtotta fát nem találtam. A szürke vázakon, amelyek a hegygerincen végig *fenyőerdő* voltak – mutatták a tövüknél még ritkásan megmaradt, sárga tűlevelek –, sehol semerre egyetlen madár sem tanyázott. A holt vidék égre rajzolódó csontvázai még csak átkozódni sem látszottak: a letaroltság csüggedt hangulata feküdt meg a tájon. A letargia, a reménytelenség.

– *A savas esők* – mondták később a szálláshelyemen. – *A fenyő nagyon érzékeny.*

Gyerekkoromban még azt daloltuk, milyen hűségesek a levelei...